

FORSØK PÅ FANGST AV LEVENDE VANLIG UER

TOKT MED F/F "FJORDFANGST" PÅ NORDLANDSKYSTEN AUGUST 1996
(Tokt nr. 1996512).

av Roar Skeide, Dag Furevik og Kjell Nedreaas

INNLEDNING

For å få tak i levende vanlig uer (*Sebastes marinus*) til bruk i akustiske forsøk ble det gjennomført et tokt med F/F "Fjordfangst" i perioden 31.7.- 11.8.1996. Området utenfor Nordland og Nord-Trøndelag ble valgt, og stasjonene hvor forsøkene ble gjennomført er vist i **Figur 1**. Opplysninger om gode fiskeplasser ble på forhånd innhentet fra lokale fiskere. En liste med posisjoner etc. over disse fiskeplassene er gitt i Appendix. Etter de akustiske forsøkene og/eller dersom fangstene ble store, var det meningen at Akvariet i Bergen skulle overta ueren.

Til dette korte forsøket ble det bestemt å benytte sniksnøre til å lokalisere ueren, og så sette ut teiner med agn for å fange den med et redskap som var rimelig enkel å dra stykkevis og kontrollert opp mot overflaten. Teinene er beskrevet av Furevik og Løkkeborg (1994). Vanlig uer må dekomprimeres for at den skal være levedyktig etter at den har blitt tatt opp fra 100-200 meters dyp. Dekomprimeringen (hastigheten fisken ble tatt opp til overflaten) ble vurdert ut fra tidligere arbeid på andre arter (Tytler and Blaxter 1973, Efanov *et al.* 1986). I utgangspunktet holdt vi oss til at vi skulle halvere dypet for hver femte time inntil teina var 4-5 meter fra overflata.

DAGBOK

Dato	Klokke	
30.7.	1600	F/F "Fjordfangst" ankom Bodø.
	1900	Skipper om bord (Paul Jørgensen).
	2230	Kent Olav Mikkelsen om bord. Toktstart. Roar Skeide var allerede om bord fra Vadsø 25.7.
31.7.	0700	Tok om bord utstyr, bestående av tauverk, dregger, blåser og u/v-kamera fra NorCargo. 15 stk. teiner ble tatt om bord i Havøysund 26.7. på seiling fra Vadsø til Bodø. Bunkret olje og vann, samt tok is og agn. (7 kartonger makrell). Startet tilrigging av teinelenke etter prinsipp vist i Figur. 2 .
1.8.	0700	Seilte mot Støtt for å oppretting av landbase i nærheten av uerposisjoner innhentet fra fisker Kjell Ingebrigtsen i Bodø. Bestilt elektronisk kart for området fra Hetland & Stensbu.
	1200	Ankom Støtt. Satte gummibåt på land ved fiskebruk (Sørensen). Rigget og egnet 2 stk. lenker à 5 teiner for setting på normalt vis.
	1500	Avgang Støtt.
	1630	Satte 2 lenker à 5 teiner på <i>Stasjon 1 og 2</i> i henhold til vedlagt posisjonsbeskrivelse. (Veshavet og Gjelta).

- 1830 Ankom Støtt.
Arbeidet med rigging av dekompresjonslenke med 5 teiner for utsetting neste dag.
- 2.8. 0700 Fortsatte arbeid med rigging, samt kjøpte diverse nødvendig utstyr som stamper for oppbevaring av tauverk, hansker og kniver.
- 1015 Elektronisk kart ankom fra Bergen.
- 1030 Avgang Støtt.
- 1200 Startet haling av lenke på *Stasjon 1 og 2*. Ingen uer, men endel brosmes. Vi vurderte å gå til sørligere felt, eventuelt Folla, men etter samtale med Kjell Nedreaas og Kjell Ingebrigtsen bestemte vi oss for å sette ut dekompresjonslenke på *Stasjon 1*, og en vanlig lenke med 7 teiner på *Stasjon 2*.
- 1900 Satte ut dekompresjonslenke med agnet i luseposer, siden vi under haling av de to tidligere lenkene observerte at alt agnet var borte.
Ved å bevare agnet lenger ville vi også øke sjansene for fanging av uer.
- 2000 Satte ut vanlig lenke med luseposer i 4 av totalt 7 teiner.
- 2130 Ankom Støtt.
- 3.8. 0530 Avgang Støtt.
- 0645 Startet haling av vanlig lenke. Fikk ingen uer, men endel brosmes og en torsk. Mye agn i poser med lusenett. Været var dårlig med mye vind og strømsjø, så vi vurderte for vanskelig og risikabelt å starte løfting av dekompresjonslenke. Vi satte derfor ut vanlig lenke på *Stasjon 2* og gikk mot land. På grunn av feil med spylepumpe gikk vi til Bodø, for om mulig å få reparert denne.
- 1115 Ankom Bodø. Vi fikk ikke tak i de nødvendige deler til spylepumpen. På grunn av dårlig vær med mye vind ble vi liggende i Bodø til neste dag. Samtalte med fisker fra Trøndelag som var på vei hjem, etter fiske med line ved Havøysund. Han rådet oss til å fiske et stykke fra bunn, eventuelt med snik, siden han hadde indikasjoner fra pålesatt line for at ueren sto et stykke opp fra bunn og dermed vanskelig lot seg fange med teine.
- 4.8. 0800 Avgang Bodø. Halte vanlig lenke og fikk tre brosmes. Dårlige værforhold med frisk SW vind.
- 1600 Ankom Støtt, og startet tilrigging av sniker med 15 angler og avstand 0,4m.
- 5.8. Dårlig vær, men gode meldinger, så vi avventer at vinden skal spakne. Vi samtaler med lokale fiskere, som gir oss medene til en uerplass Kunnaholla i posisjon N 67.00.60. Ø13.29.25 (*Stasjon 3*).
- 1230 Avgang Støtt. (Gode forhold).
Satte ut en snik på Kunnaholla, og drog den opp direkte. Vi fikk 3 stk. uer, og bestemte oss derfor til å forsøke lykken her. Vi satte ut 3 stk. sniker med ca. 30m avstand. Vi konstaterte at det var fisk på alle tre snikene, og løftet fra 130m til 70m. Snikene driftet noen hundre meter nordover før vi fortøyde de sammen og ankret de opp. Gikk til lands.
- 1800 Ankom Støtt.
- 2000 Avgang Støtt.
- 2130 Løftet snikene til 40m, og forsøkte deretter å jukse etter uer, uten å lykkes. Vi så det derfor lite hensiktsmessig å sette ut flere sniker på dette tidspunkt, og valgte å vente til neste dag på fløende sjø.
- 2330 Ankom Støtt.

- 6.8. 0650 Avgang Støtt. (Nydelig vær).
0800 Ferdig å lette på sniker *Stasjon 1* til 20m.
0900 Satte ut 3 nye sniker på Kunnaholla. (*Stasjon 3*)
1000 Halte begge teinelenker uten å få uer, men endel brosmme. Det ble ikke kjørt dekompresjon, siden forbindelseslinen mellom teinene var avslitt, og ilene for de respektive teiner sammenvaset.
1430 Løftet sniker på *Stasjon 2* fra 130m til 75m.
1515 Løftet sniker på *Stasjon 1* nesten til overflate. Det var vanskelig å vite nøyaktig dybde siden snikene ikke var merket med meterangivelse. Ekkoloddet på Fjordfangst (EY-200) var heller ikke istand til å registrere dybden til sniken.
1530 Vi kunne ikke observere fisk og dro derfor snikene på *Stasjon 1* inn. Der var ingen fisk. Mistet den ene sniken.
1630 Ankom Støtt, og startet rigging av flere sniker med meterangivelse.
- 7.8. 0630 Avgang Støtt.
0815 Satt ut 3 sniker på *Stasjon 4* NØ-av Kunnaholla, N67.00.73 Ø13.29.82.
0845 Sniker *Stasjon 3* opp til 30m (Der er fisk).
0945 Sniker *Stasjon 4* opp fra 130m til 70m.
1130 Satt ut 3 nye sniker på Kunnaholla N67.00.60 Ø13.29.25. *Stasjon 3*.
1200 *Stasjon 2*, opp, ingen fisk.
1245 *Stasjon 4*, opp fra 130m til 70m
1400 *Stasjon 3*, opp til 30m.
1600 *Stasjon 4*, opp til 30m.
1745 *Stasjon 3*, opp til 10m.
1915 *Stasjon 4*, opp til 10m.
2200 *Stasjon 3*, opp til 5m.
2215 *Stasjon 4*, opp til 5m.
- 8.8. 0100 *Stasjon 3 og 4* opp. 5 stk. levende uer på nr. 4 og 2 stk døde brosmmer på nr. 3. Vi satte uerne i kar med sirkulerende sjøvann og gikk til Støtt. Punkterte magen til de 5 uerne. 3 stk. ser kvikke ut.
0215 Anløper Støtt for henting av Gummibåt og starter seilas sørover.
Anløper Sandnessjøen. Roar på land. Fortsetter seilas sørover mot Bergen.
- 9.8. 0430 Gikk over Nylandsskjæret på Folla i posisjon N64.41.18 Ø10.30.00 (*Stasjon 5*). Endel registreringer av uer, og fikk 5 stk. uer på harpen med gummimakker (uten agn). Posisjonen var grei å finne, men veldig eksponert for vind/sjø og strøm.
0800 2 døde uer blir kastet. Den ene igjenlevende ser ut til å være i god form. Gjorde u/v filmopptak av ueren i ca. 2 min. (sort-hvitt).
1800 Nye u/v filmopptak av ueren. ca. 3 min + 20 sek. (sort-hvitt). Dekket til lokket på tanken.
2000 Filmopptak av ueren i ca. 10 min (farver). God form, men ser tydelig skade i munnvik. Ingen respons ved forsøk på føring.
- 10.8. 0900 Uer i god form.
- 11.8. 1000 Uer i god form.
1015 Ankomst Bergen.
1100 Ueren hentet av folk fra Akvariet.
1200 Båten ferdig demobilisert.

Ueren ble holdt levende i Akvariet i to uker etter ankomst. Skaden den hadde i munnviken ble stadig verre. Den klarte ikke å få i seg føde, og ble derfor avlivet.

OBSERVASJONER, ERFARINGER OG KONKLUSJONER

I området nord av Støtt hvor vi gjorde fiske- og dekompresjonsforsøkene, er det forholdsvis eksponert, selv om værforholdene stort sett var meget gode i den perioden vi oppholdt oss der. Strømmen rant NØ-over på fløende sjø og NV-over på fallende sjø. Det var forholdsvis sterk strøm i den perioden vi oppholdt oss der (fullmåne den 30.7.) .

Også på de sørligere posisjonene kan det nok være problemer å operere i perioder med ugunstige værforhold. Konklusjonen må være at værforholdene vil utgjøre en viss usikkerhetsfaktor for gjennomføring av en eventuell ny ekspedisjon.

Det viste seg vanskelig å fange uer i teine i dette tidsrommet, men om dette kan være forskjellig til andre tider på året skal være usagt.

Når det gjelder fiske med snik viste det seg meget vanskelig å beholde ueren på angelen hele veien opp. Derimot ser det ut som selve dekompresjonen lar seg gjennomføre, med noe mindre dybdereduksjoner enn det vi forsøkte.

Dersom snik skal benyttes i fremtidige uer-ekspedisjoner må sniken rigges med 2-plans svivler og sikelkrok (eventuelt Ezkrok). Det vil også være en fordel håndteringsmessig å benytte snøre i stedet for monofil (som ble brukt under siste ekspedisjon). Sniken kan også være sammensatt med c-løkker av lengder på 50m, 30m, 20m, 10m og 5m , som ytterligere vil forenkle håndteringen.

Imidlertid er det trolig at en spesiell fangstfelle kan være formålstjenlig. **Figur 3** viser en skisse av en slik fangstfelle, som om ønskelig kan klees med seilduk for å hindre lyspåvirkning.

En fjerde variant kan være å benytte en spesiell trålteknikk, som er utviklet for å se på overleving av fisk som unnslipper trålen (går gjennom maskene) (Jacobsen *et al.* 1992, Vold Soldal *et al.* 1993). Dette består av et bur bak sekken som kan frakobles og låses ved hjelp av en fjernstyring fra båten. Ved benyttelse i "levende uer" sammenheng kunne en tenke seg å tråle med åpen sekk på et uerfelt, slik at hele fangsten ble samlet i buret, og etter frakobling med trålen, dekomprimere i ønsket tempo. Selve dekompresjonsarbeidet kunne da utføres med F/F "Fjordfangst", og trålingen med en av de store båtene.

TAKK.

Vi vil få takke fiskerne Kjell Ingebrigtsen, Bodø, og Sverre Mannvik, Dønna, for deres velvilje til å gi gode råd om fiskeplasser og adferd til vanlig uer. Uten deres hjelp hadde vi famlet i blinde uten å være sikker på at vi hadde vært på de beste plassene. Takk også til forsker Asgeir Aglen som er fødd og oppvokst i ytre Namdalen og som kunne gi oss både posisjoner og bilder av gode uerplasser på Folla. Takk for to uerposisjoner i fjordstrøk på Helgeland som vi fikk av forsker Kathrine Michalsen, men som ikke ble benyttet denne gangen.

REFERANSER

- Efanov, S.F., Tsvetkov, V.I., Abrasumov, V.A., and Istomin, I.G. 1986. On the decompression regime of fishes lift from depth to the surface. ICES C.M. 1986/B:14.
- Furevik, D.M. and Løkkeborg, S. 1994. Fishing trials in Norway for torsk (*Brosme brosme*) and cod (*Gadus morhua*) using baited commercial pots. Fish.Res. 19: 219-229.
- Jacobsen, J.A., Thomsen, B. and Isaksen, B. 1992. Survival of saithe (*Pollachius virens* L.) escaping through trawl meshes. ICES C.M. 1992/B:29.
- Tytler, P. and Blaxter, J.H.S. 1973. Adaptation by cod and saithe to pressure changes. Neth.J.Sea Res. 7: 31-45.
- Vold Soldal, A., Engås, A. and Isaksen, B. 1993. Survival of gadoids that escape from a demersal trawl. ICES mar. Sci. Symp., 196: 122-127.

APPENDIX.

Gode fiskeplasser etter vanlig uer utenfor Støtt og Aasvær på Nordlandskysten og Folla utenfor Nord-Trøndelag:

UTENFOR STØTT.

Vesthavet, posisjon N67°0523,9', E 13°2774,8'. Koraltopp, ca. 82-82 fvn. Best på fløande sjø. (God for teine).

Gjelta, posisjon N67°0512,3', E13°2615,6'. Kanten av bakken, 72-92 fvn. Best på fløande sjø.

Olavsskallen, posisjon N67°0424,8', E13°2634,0'. 68-85 fvn. Også på flata rett vest for denne posisjon. Best på fløande sjø. Det er ein grunne på nordsida (Kjeipen, 36-38 fvn.).

Vilhelmskallen (rett utanfor Novika), posisjon N67°0070', E13°4656'. Mer beskyttet lokalitet i kanten av et reketrålfelt; 94-95 fvn.

Trollskallen, ca. 95 fvn.

Topp 1, posisjon N67°0612,7', E13°3503,1'

Topp 2, posisjon N67°0619,9', E13°3542,7'

Topp 3, posisjon N67°0713,2', E13°3291,1'

Vidt område opp mot Støtt, posisjon N67°0007', E13°2400'.

VEST AV AASVÆR.

Nordbua (flu der sjøen bryt) - kurs mot Moholmsved, posisjon N66°13', 70-90 fvn., ca. 2 mil lang bakke.

Stabbfloget ("Stabben", nordøst av denne), 50-60 fvn, nordsida av Dønna.

FJORDSTRØK PÅ HELGELAND.

Vikingen ytterst i Melfjorden i retning mot Lurøy.

Venesgrunnen, innom denne i Sjona-fjorden.

FOLLA. (Det finnes fotografi av disse plassene/medene; henv. Asgeir Aglen, Havforskningsinstituttet).

Nylandsskjæret

N 64° 41.18'

E 10° 30.00' sjøkart 46

Nylandsskjærets nordpynt mot dalsøkk mellom Aglekvigene (retning 100 gr, bilde 1)

Vestbrakens vestpynt mot høyeste punkt på Sørøyen (retning 27 gr, bilde 2)

(Det er en liten mulighet for at jeg tar feil av Sørøyen og Nordøyen, i så fall skal dere 0.55 nm nærmere Nylandsskjæret).

Jeg anser denne som den sikreste uerplassen på listen. Bunn dyp ca 70-80 fv, litt romslig

Geitungegga

N 64° 43.68'

E 10° 59.27' sjøkart 46 (47)

Østre Steinan i Frøvarpaksla, sjøkart 47 (retning 134 gr)

Villatårnet synlig i hakk i Allegarden (retning 214 gr)

Litt bratt men kan få uer på bunn dyp fra 70 til 100 fv ved å flytte i NV-lig retning

Svartskjæret

N 64° 42.43'

E 10° 58.61' sjøkart 46 (47, 48)

Sitterklova midt over Svartskjæret (retning 175 gr, bilde 3)

St. Bårflesa mot Tviberg (64 gr) sjøkart 48, eller L. Bårflesa litt sør for Abelværlandet (bilde 4), sjøkart 47

Flotteregga

N 64° 40.51'

E 11° 02.00' sjøkart 46 (47)

Abelværvarde i vestkant av Steinene (retning 46 gr, bilde 5)

Nordgjæslingnakken øst for hus på Moflesa (330 gr, bilde 6)

og

N 64° 40.31'

E 11° 01.40'

Samme me i retning 46 gr

Nordgjæslingnakken mellom Moflesa og Kubbåtholmen (333 gr, bilde 7)

Den østligste posisjonen er litt romslig. Kan være litt steinkorall.

Islendingen

N 64° 39.27', kanskje litt lenger nord

E 11° 05.70'

Et fjøs med flatt tak på Tranås (Jøa) synlig på yttersida av Islendingsholmen (ca 90 gr)

Andre veien skal det finnes noen tuer på land retning rett sør, men vanskelig å forklare

Bratt, fare for laksenotiler

Skeiskagodden

N 64° 39.17'

E 11° 03.80'

Duun (Fosnes) kirke innafor Islendingsholmen (90 gr, bilde 8)

Kai med sjøhus i Aglenvika synlig i Vestkant av Mossaholmen (retning 183 gr, bilde 9)

Ganske romslig, 60-70 favner?

Måholmflauget

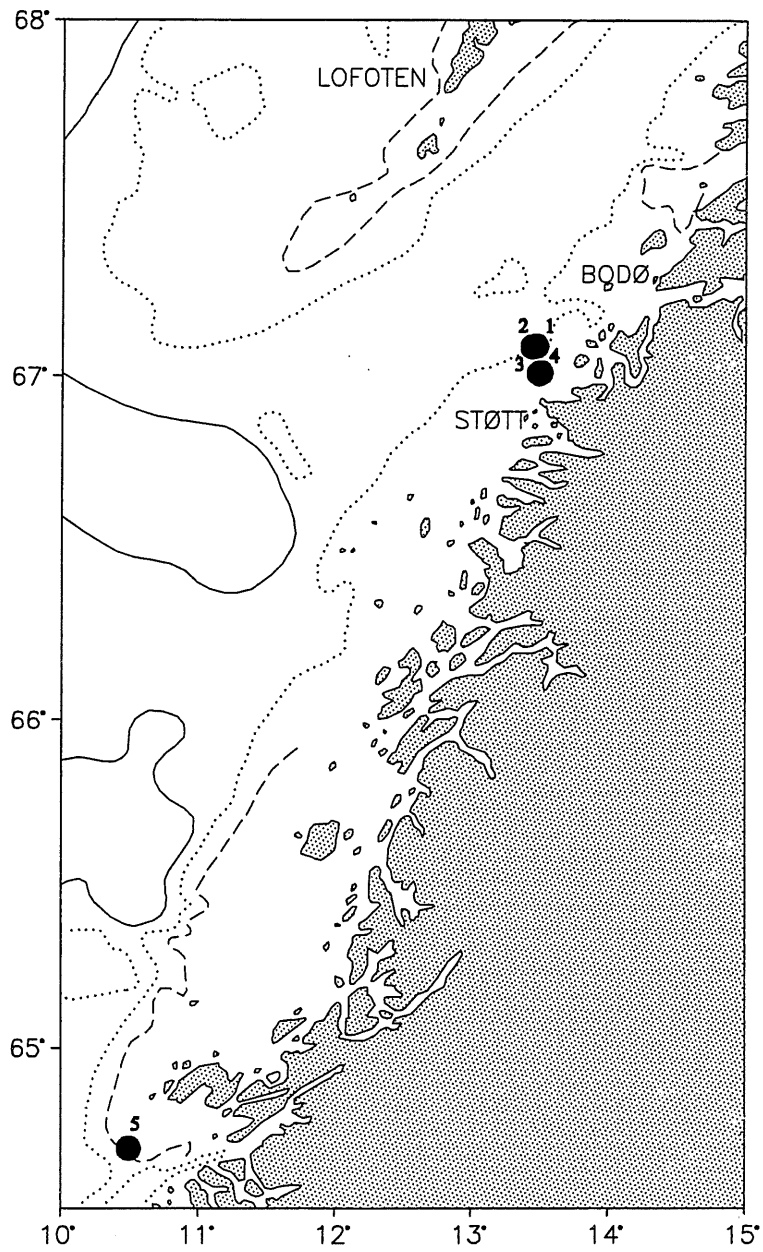
N 64° 38.90'

E 11° 03.12'

Det vestligste av 3 naust på Steinvika såvidt synlig i Østkant av Måholmen (bilde 10).

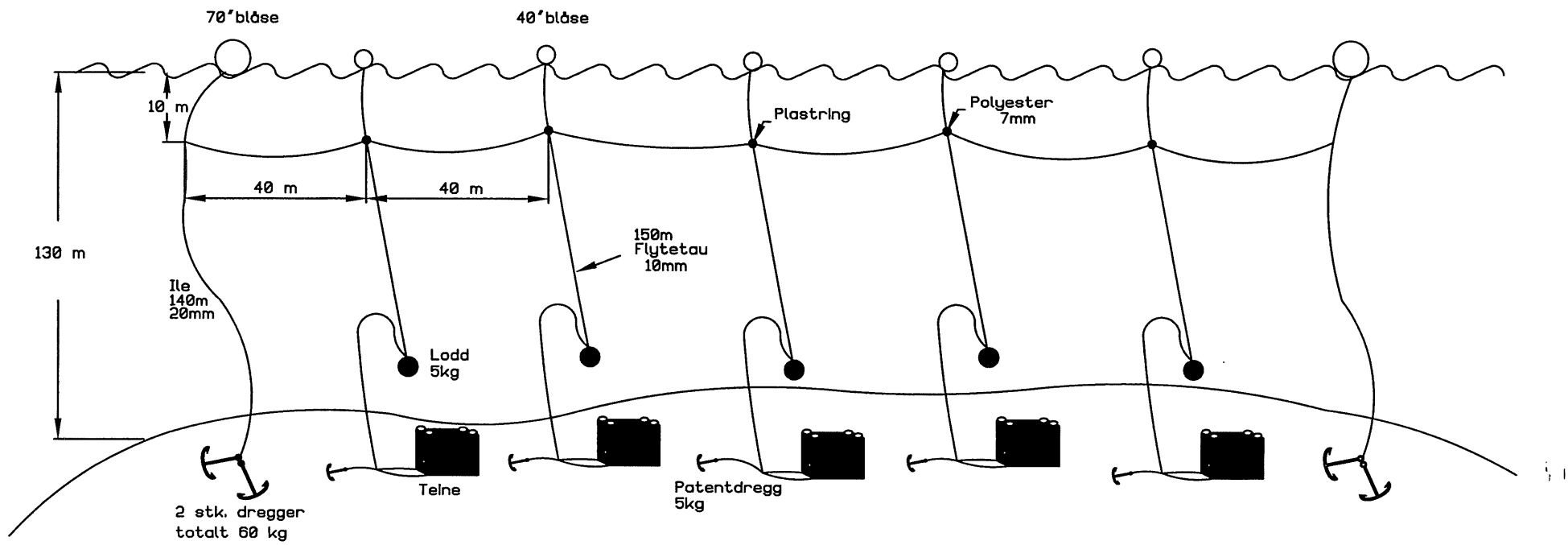
I sydlig retning er det en liten svart fjellknaus nede ved sjøen på Måholmen som skal være like under en knaus inne på holmen (bilde 11). Veldig bratt.

De tre siste er nært land og mer skjermet for været, men her kan det tenkes at teina går full av brosmme. Av disse tre er Skeiskagodden trolig den beste. De to andre er veldig bratt og det kan være problem med iler fra laksenøter.

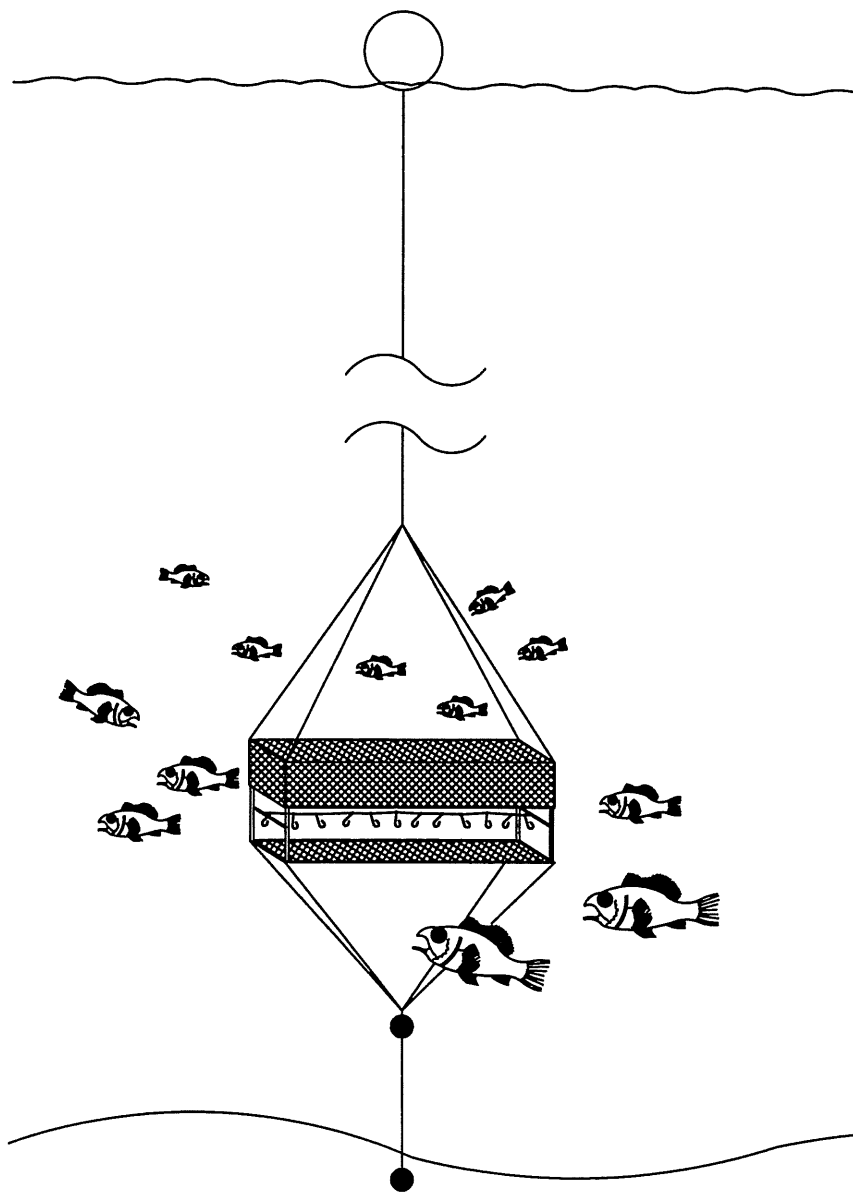
Figur 1. Kart som viser stasjonene hvor det ble gjort forsøk med fangst av levende vanlig uer.

Figur 2.

Skjematisk tegning av telnelenke for dekompresjon av uer eller annen fisk (Ikke i målestokk).

Figur 3.

Fangstfelle for uer